

Dayanıqlı gələcəyin sahibləri

İradə Əliyeva

Ölkəmizin evsahibliyi etdiyi COP29 tədbirinin ali niyyəti dayanıqlı inkişaf, gələcək nəsillərin ehtiyaclarını təhlükə altına qoymadan indiki nəsillərin ehtiyaclarını qarşılamaq məqsədi daşıyan bir yanaşmadır. Bu konsepsiya iqtisadi, sosial və ekoloji sahələrin tarazlığını təmin edərək, uzunmüddətli və dayanıqlı həllər təklif edir. Gənclər isə bu hədəflərin reallaşdırılmasında mühüm rol oynayirlar. Çünki onlar cəmiyyətin ən enerjili, yaradıcılığa meyilli və texnologiya ilə əlaqəli təbəqəsidir.

Gənclər dayanıqlı inkişafın bütün aspektlərində - sosial, iqtisadi və ekoloji sahələrdə fəal iştirak edərək həm mövcud problemlərin həllinə töhfə verir, həm də yeni yanaşmalar ortaya qoyurlar.

Gənclərin və texnologiyaların gücü birləşəndə

Dayanıqlı inkişafda innovasiya və texnologiyalar çox mühüm rol oynayır. Gənclər isə texnologiyalara adaptasiya baxımından daha çevikdirlər. Bu, dayanıqlı həllərin yaradılmasında onların rolunu artırır. Süni intellekt, blokçeyn texnologiyaları və rəqəmsal tətbiqlər vasitəsilə gənclər enerji istehlakının optimallaşdırılması, tullantıların idarə olunması və karbon izinin azaldılması kimi sahələrdə innovativ həllər təqdim edirlər.

Bütün dövrlərdə olduğu kimi, maarifləndirmə və ictimai şüurun yüksəldilməsi də dayanıqlı inkişafın ən vacib istiqamətlərindəndir. Gənclər bu sahədə də çox böyük potensiala, təsir gücünə malikdirlər. Onlar sosial media və digər rəqəmsal platformalardan istifadə edərək dayanıqlı inkişaf mövzusunda geniş kütləni maarifləndirə bilirlər. Gənclərin həyata keçirdikləri rəqəmsal kampaniyalar və təşəbbüslər iqlim dəyişikliyi, sosial bərabərlik və iqtisadi ədalət kimi məsələlərə diqqət çəkir.

Yeni nəsil həm də gələcəyin lideridir. Onların dayanıqlı inkişaf məqsədlərinə yönəlmiş startaplar yaratmaları, yaxud sosial təşəbbüslərə liderlik etmələri iqtisadi modellərin inkişafına çox böyük təkan verir. Xüsusilə "yaşıl biznes"lərin qurulması gənclərin bu sahədə dayanıqlılığa töhfəsini göstərir.

Rəqəmsal iqlim inqilabı qarşısında

Gənc nəslin dayanıqlı inkişaf məqsədlərinə yönəlməsindən ötrü isə ilk növbədə təhsilə xüsusi diqqət yetirilməlidir. Onlar təhsil vasitəsilə bu istiqamətdə əsaslı biliklər qazanaraq iqlim dəyişikliyi, bərpaolunan enerji və biomüxtəlifliyin qorunması kimi mövzulara dair yeni həllər hazırlaya bilirlər. Bütün bu qeyd edilənlər gənclərin rəqəmsal iqlim inqilabında iştirakı məsələlərini aktuallaşdırır. Bu baxımdan noyabrın 16-da COP29-un "yaşıl zona"sında "Gənclərin rəqəmsal iqlim inqilabında iştirakının dəstəklənməsi" mövzusunda keçirilən panel müzakirələri böyük maraq kəsb edir.

Xatırladaq ki, tədbir COP29 Azərbaycan Əməliyyat Şirkətinin təşkilatçılığı ilə baş tutub və iqlim böhranına cavab olaraq gənclərin innovasiya və dəyişikliyin əsas hərəkətverici qüvvəsi kimi roluna diqqət yönəldilib. Burada rəqəmsal həllərin iqlim fəaliyyəti ilə inteqrasiyası və bu texnologiyaların davamlılıq prinsiplərinin təşviqindəki rolu müzakirə olunub.

Gənclərin rəqəmsal iqlim inqilabında fəal iştirakı üçün onların rəqəmsal bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi həyati vacib məsələdir. Yeni nəsil proqramlaşdırma, data analitikası, süni intellekt və digər rəqəmsal texnologiyalara yiyələnərək iqlim dəyişmələrinə qarşı həllər yarada bilirlər. Bu bacarıqları isə onlayn təhsil platformaları və ixtisaslaşmış kurslar vasitəsilə artırmaq mümkündür.

Innovativ layihələrdə fəallıq gənclərin iqlim inqilabında iştirakının təşviqi baxımından da faydalıdır. Startaplar gənclərə iqlim problemləri üçün texnoloji həllər üzərində işləmək imkanı verir. Onlar iqlim texnologiyaları sahəsində fəaliyyət göstərən layihələrə qoşularaq təcrübə qazana bilirlər.

Sosial media və digər rəqəmsal platformalar vasitəsilə iqlim dəyişikliklərinin təsirlərini ictimailəşdirmək və başqalarını maarifləndirmək mümkündür. Rəqəmsal kampaniyalar yaratmaq, peticionlar təşkil etmək və geniş kütlənin cəlb olunması bu sahədə mühüm rol oynayır.

Rəqəmsal alətlərdən istifadə edərək iqlim dəyişiklikləri ilə bağlı məlumatları toplamaq və analizini aparmaq, açıq məlumat bazalarından yararlanaraq tədqiqat və layihələr həyata keçirmək, süni intellekt texnologiyaları vasitəsilə enerji istehlakının optimallaşdırılmasına, karbon izinin azaldılmasına və iqlim

risklərinin təhlilinə fayda vermək, ətraf mühitin monitorinqini aparmaq, iqlimlə əlaqəli rəqəmsal startaplar qurmaq gənclərin görə biləcəkləri işlərdəndir. Onlar öz ideyalarını startaplara çevirərək "yaşıl texnologiyalar" sahəsində yeni məhsul və xidmətlər, dayanıqlı enerji, tullantıların idarə olunması və digər sahələrdə texnoloji həllər hazırlaya bilərlər.

COP29 çərçivəsində Yaşıl Rəqəmsal Fəaliyyətlə bağlı mətbuat konfransı da keçirilib. Maraqla qarşılanan konfransda bir çox mühüm məsələdən - iqlim dəyişikliyi ilə mübarizədə güclü vasitə sayılan rəqəmsallaşmanın potensialından, dayanıqlı infrastrukturun inkişafına və ətraf mühitin yaxşılaşmasına müsbət təsirindən danışılıb. Yaşıl Rəqəmsal Fəaliyyət təşəbbüsünün COP29 sədrliyinin gündəliyinə daxil olan qlobal təşəbbüsdən biri olduğu qeyd edilib. Vurğulanıb ki, innovasiya və dayanıqlılığa əsaslanan rəqəmsallaşma gələcək COP-larda prioritet olaraq qalmasını gerçəkləşdirərək davamlılığa yönələn çağırışıdır.

Burada Yaşıl Rəqəmsal Fəaliyyət üzrə Bəyannamə və onun əhəmiyyəti barəsində məlumat verilib. Eyni zamanda qaz emissiyalarının azaldılmasında yeni texnologiyaların rolu vurğulanıb.

Mətbuat konfransında xüsusi qeyd edilib ki, təqdim olunan bəyannamə öz dəstəkləyicilərini iqlim dəyişmələri ilə mübarizə aparmaq üçün rəqəmsal vasitələrdən istifadəyə, rəqəmsal infrastrukturun iqlim dəyişmələrinə davamlılığını artırmağa və rəqəmsallaşmanın ətraf mühitə təsirini azaltmağa məcbur edir. Bəyannamə artıq mindən çox rəqəmsal icma nümayəndəsinin, o cümlədən 90-dan çox ölkənin hökumətlərinin razılığını alıb.

Gənclərin rəqəmsal platformalarda iqlim dəyişmələri mövzusunda fəaliyyət göstərən qlobal və lokal icmalara qoşulması, beynəlxalq təşkilatların təşəbbüslərində iştirakı da son dərəcə faydalıdır. Bundan başqa, gənc nəslin təmsilçiləri blokçeyn texnologiyası vasitəsilə karbon kreditləri və digər "yaşıl təşəbbüslər" in şəffaflığının artırılmasında, iqlimlə bağlı layihələr üçün rəqəmsal vəsait toplama mexanizmlərinin yaradılmasında da fəal iştirak edə bilərlər.

Hansı addımlar atılmalıdır?

Ümumən gənclərin rəqəmsal iqlim inqilabında fəal iştirakı yalnız texnologiya ilə deyil, həm də yaradıcılıq və kollektiv cəhdlərlə mümkündür. Bu həm planetin qorunmasına, həm də daha texnoloji və dayanıqlı bir gələcək qurulmasına kömək edir. Bu baxımdan COP29-un panel müzakirələri çərçivəsində iştirakçılara qabaqcıl rəqəmsal platformaların, süni intellektlə işləyən həllərin və real vaxt rejimində ətraf mühitin monitorinqini təmin edən innovativ proqram təminatlarının təqdim olunması çox əhəmiyyətlidir. Bu vasitələr arasında məlumat əsaslı təbliğat vasitələri, iqlim məlumatlarının vizuallaşdırılması üçün istifadə olunan proqram təminatları və gənclərin iqlim fəaliyyəti sahəsində daha aktiv iştirakına şərait yaradan rəqəmsal tətbiqlər yer alıb. Rəqəmsal texnologiyaların iqlim dəyişmələrinə qarşı mübarizədə tətbiqinin genişləndirilməsi, bu sahədə əməkdaşlığın gücləndirilməsi və rəqəmsal həllərin inklüzivliyin təmin edilməsindəki əhəmiyyəti ifadə edilib.

Onu da qeyd edək ki, rəqəmsal iqlim inqilabında gənclərin iştirakı üçün konkret addımların atılması vacibdir. Çünki gənclərin bununla bağlı üzləşdikləri çağırışlar var və onların dayanıqlı inkişafda fəal iştirakı üçün potensial böyük olsa da, bəzi çağırışlar bu təbəqənin rolunu məhdudlaşdırmağa bilər. Bura ilk növbədə maliyyə resurslarının məhdudluğunu qeyd etmək lazım gəlir. Bir çox gənc dayanıqlı təşəbbüsləri maliyyələşdirmək üçün kifayət qədər resursa malik deyil. Belə hallar onların yenilikçi layihələr həyata keçirmək potensialını azalda bilər. Bundan başqa, şəbəkə və dəstək mexanizmlərinin çatışmazlığı ilə bağlı məsələlərin həlli də daim diqqətdə saxlanılmalıdır ki, gənclər öz təşəbbüslərini irəli aparmaq məqsədilə lazımi mentorluq və şəbəkələrdən məhrum qalmasınlar.

Bir çox ölkədə gənclərin dayanıqlı inkişaf layihələrində iştirakı üçün siyasət və təşviqlərin olmaması onların fəaliyyətini məhdudlaşdırır. Bütün bunları nəzərə alaraq Azərbaycanda gənclərimizin dayanıqlı inkişaf proseslərində fəal iştirakı üçün lazımi şərait yaradılır. Onlara bu sahədə geniş təhsil və təlim imkanları təqdim edilir. Məktəblərdə və universitetlərdə iqlim dəyişmələri və dayanıqlı inkişaf mövzularına tədris proqramlarında yer verilir. Gənclərin innovativ layihələrinə müəyyən həcməldə maliyyə və texniki dəstək təmin olunur. Bununla onların təşəbbüslərinin reallaşması asanlaşır.

Bu gün yeni nəslin qlobal və yerli səviyyədə şəbəkələşmə platformalarının yaradılmasına dəstək verilir. Belə platformalar onların təcrübə mübadiləsi aparmasına və dayanıqlı inkişaf layihələrində iştirakına imkan yaradır. Bu insanların layihələrə daxil olması üçün siyasət və qanunvericilik çərçivələri də təkmilləşdirilir, gənclər qərarvermə proseslərinə cəlb olunurlar.

COP29 çərçivəsində SOCAR və SABAH HUB tərəfdaşlığı ilə "Dayanıqlı innovasiyalar çağırışı" mövzusunda tədbir keçirilib. Burada qlobal əməkdaşlığın və iqlim texnologiyalarının gələcəyin qorunmasındakı vacibliyi vurğulanıb. Tədbirdə yerli və xarici startaplar olmaqla, ümumilikdə 10 startap

layihəsi, iqlim texnologiyaları sahəsində innovativ həllər təqdim edilib. Hər komanda davamlı gələcək üçün öz unikal yanaşmasını nümayiş etdirib. Beynəlxalq investorlar və tədbir iştirakçıları tərəfindən keçirilən qiymətləndirmə nəticəsində ən yaxşı 3 startap seçilib.

Tədbirdə həm də bildirilib ki, COP29-da iqlim hədəflərinə nail olmaq üçün maliyyələşmənin aparılması ilə bağlı mühüm mövzular müzakirə edilib. Bu hədəflərə çatmaq məqsədilə kreativ və yaradıcı gənclərin iqlim mövzuları üzrə təşəbbüslərinin dəstəklənməsi olduqca vacibdir.

Xüsusi qeyd edilib ki, COP29 çərçivəsində tərəfdaşlıq nəticəsində SOCAR SABAH HUB vasitəsilə "cleantech" sahəsində fəaliyyət göstərən şirkətlərə bir milyon dollar vəsait ayırır: "COP29-da SABAH HUB olaraq 38 komanda ilə iştirak edirik. Onların 15-i bizim proqramların məzunlarıdır. Bu gün beş qitənin 15 ölkəsindən 25-ə yaxın startapçı COP29-da iştirak edir".

Bir sözlə, yeni nəsil dayanıqlı inkişaf prosesində böyük potensiala malikdir. Onların enerjisi, innovativ düşüncəsi və texnologiya bacarıqları dayanıqlı gələcəyin qurulmasında mühüm rol oynayır. Gənclərin bu prosesə daha fəal cəlb edilməsi üçün onların üzləşdiyi çağırışların həlli vacibdir. Hökumətlər, təşkilatlar və cəmiyyət gəncləri dəstəkləməklə dayanıqlı inkişafın əsas hərəkətverici qüvvəsini formalaşdırma bilirlər. Beləliklə, arzusunda olduğumuz dayanıqlı və ədalətli bir dünyanı ancaq gənclərin iştirakı ilə qurmaq mümkündür. Çünki gələcəyin sahibləri onlardır